

Fletorja e Klerit Katolik

— — — — — TË SHQYPNËS — — — — —

PERMAJTJA E LANDËS

Akte të Selis Shëjte:

<i>S. Congr. S. Officii: de sensnali litterarum genere . . .</i>	<i>faqe 17</i>
<i>S. Congr. Rituum: circa Missas in Oratione XL horarum</i>	« 20

Akte të Dieqezeve:

Porosina per Famulltarë	« 22
Mi Qindvjetorin e Sh' Françeskut	« 25
Moji i Tetorit e Ruzarja e Zojës	« 27
Libri i ndollinave të famullis	« 28
Liber status animarum	« 31
Detyrë e harrneme	« »

Lajme:

✦ Ëmzot Prënd Bianki.	« 5
-------------------------------	-----

SHKODER

Shtypshkroja e Zojës së Paperlyene
1927

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

Fletorja e Klerit Katolik

— TË SHQYPNËS —

AKTE TË SELÍS SHËJTE

SUPREMA S. CONGR. SANCTI OFFICII

Instructio ad Archiepiscopos, Episcopos, ceterosque locorum Ordinarios: de sensuali et de sensuali-mystico litterarum genere

Inter mala huius aetatis funestissima, quae doctrinam christianam de moribus penitus subvertunt atque animabus, Iesu Christi emptis pretioso Sanguine, admodum nocent, imprimis numeranda sunt ea litterarum genera quae sensualitati et libidini aut etiam lascivo cuidam mysticismo indulgent. Huiusmodi sunt praecipue fabulae romanenses, narratiunculae commentariae, dramata, comoediae, quarum quidem scriptionum incredibiliter fecunda sunt haec tempora quotidieque maior ubique copia diffunditur.

Quae ingeniorum commenta quibus tam multi, maximeque iuvenes, tantopere capiuntur, si pudoris et honestatis finibus, non sane angustis, continerentur, non solum sine fraude delectare, sed etiam ad legentium mores conformandos prodesse possent.

Nunc vero satis dolere non licet, ut dictum est, ex hac affluentia librorum in quibus magna cum fascinatione nugacitatis par inest turpitudine, gravissimam animarum iacturam exsistere. Etenim quam plures huius generis scriptores fulgentissimis imaginibus impudica facta depingunt; obscenissima quaeque, modo tecte, modo

aperte et procaciter, omni castimoniae lege neglecta, enarrant; subtili quadam analysi vitia carnalia vel pessima describunt eaque cunctis orationis luminibus et lenociniis exornant, adeo ut nihil iam in moribus inviolatum relinquatur. Id omne quam perniciosum sit, praesertim adolescentibus, quibus fervor aetatis difficiliorem efficit continentiam, nemo est qui non videat. Volumina autem illa, tenuia saepe, parvo venalia prostant apud bibliopolas, per vias et plateas civitatum, in stationibus, quae dicuntur, viae ferreae, eademque in manus omnium mira rapiditate veniunt et familias christianas in magna et luctuosa frequenter discrimina adducunt. Nam quis ignorat litteris eius modi phantasiam fortiter excitari, effrenatam libidinem vehementer accendi et cor in coenum turpitudinum trahi?

Ceteris vero fabulis amatoriiis multo peiores solent ab iis proferri qui, horribile dictu, pabulum morbosae sensualitatis rebus sacris cohonestare non verentur, amoribus impudicis quamdam pietatem in Deum et religiosum mysticismum, falsissimum quidem, intexendo: quasi Fides cum rectae vivendi normae negligentia, imo impudentissima infitiatione, componatur et virtus religionis cum morum depravatione consocietur. Contra, sanctum est vitam aeternam neminem consequi posse, qui, licet veritates divinitus revelatas vel firmissime credat, praecepta tamen a Deo data non custodit, cum christiani hominis ne ipsum quidem mereatur nomen quicumque fidem Christi professus, Christi vestigiis non ingreditur: «Fides sine operibus mortua est» (Iac., 2, 26) monuitque Salvator noster: «Non omnis qui dicit mihi Domine, Domine, intrabit in regnum caelorum, sed qui facit voluntatem Patris mei, qui in caelis est, ipse intrabit in regnum caelorum» (Matt., 7, 21).

Ne quis vero illa opponat: in pluribus illorum librorum nitorem et ornamenta orationis vere laudanda inesse, psychologiam hodiernis inventis congruentem praeclare doceri, lascivas autem corporis voluptates eo reprobari quod exprimantur, ut sunt, foedissimae, aut quod interdum cum conscientiae angoribus coniunctae ostendantur, vel quod patefiat quam saepe extrema turpissimi gaudii luctus cuiusdam poenitentiae occupet. Nam neque scribendi elegantia, nec medicinae aut philosophiae scientia — si modo his litterarum generibus ea continentur — nec mens, quaevis ea sit, auctorum impedire unquam possunt quominus lectores, quorum generatim, propter naturae corruptionem, magna est fragilitas magnaue ad luxuriam propensio, paginarum immundarum illecebris sensim irretiti, et mentibus pervertantur et cordibus depraventur, ac, remissis habenis

cupiditatum, ad scelera omnis generis delabantur, vitamque ipsam, sordibus oppletam, fastidientes, haud raro se ipsi interimant.

Ceterum quod mundus, qui sua quaerit usque ad contemptum Dei, his libris delectetur, eosdemque divulget, mirandum non est; sed maxime dolendum, a scriptoribus qui christiano nomine se iactant, operam studiumque in tam exitiosas litteras conferri. Numquid fieri potest ut principiis ethicae evangelicae adversando, adhaereatur Iesu benedicto, qui omnibus, ut carnem cum vitiis et concupiscentiis suis crucifigant, praecepit? «Si quis vult — inquit — post me venire, abneget semetipsum, et tollat crucem suam, et sequatur me» (Matt., 16, 24).

Atque eo quidem audaciae et impudentiae scriptores processisse non paucos videmus, ut ea ipsa vitia suis libris in vulgus spargant, quae Apostolus vel nominari a christifidelibus vetuit: «Fornicatio autem, et omnis immunditia... nec nominetur in vobis, sicut decet sanctos» (Eph., 5, 3). Discant isti tandem aliquando se duobus dominis servire non posse, Deo et libidini, religioni et impudicitiae. «Qui non est mecum — ait Dominus Iesus — contra me est» (Matt., 12, 30), ac certe cum Iesu Christo non sunt scriptores sordidis descriptionibus bonos depravantes mores, qui societatis civilis ac domesticae sunt verissima fundamenta.

Itaque perspecta litterarum lascivarum colluvie, quae quoquo anno latius omnes fere nationes inundat, Sacra haec Suprema Sancti Officii fidei et moribus tuendis praeposita Congregatio Apostolica auctoritate ac nomine SS.mi Domini Nostri Pii Divina Prov. Papae XI, omnibus locorum Ordinariis mandat, ut omni qua possunt ope tanto tamque praesenti malo mederi conentur.

Profecto ipsorum est, qui a Spiritu Sancto positi sunt regere Ecclesiam Dei, in omnia, quae in suis diocesisibus typis imprimantur et edantur, solerter diligenterque invigilare. Neminem autem illud effugit, libros, qui toto orbe hodie vulgantur, longe crebriores esse quam qui a Sede Apostolica tamini possint subijci. Propterea Pius X s. r. Motu proprio «*Sacrorum Institutum*» haec edixit: «Quicumque in vestra universitatibus necesse prostant libri ad legendum perniciosi, ii ut exsulent fortiter contendite, solemniter etiam interdictione usi. Etenim Apostolica Sedes ad huiusmodi scripta e medio tollenda omnem operam impendat, adeo tamen iam numero crevere, ut vix notandis omnibus pares sint vires. Ex quo fit, ut serior quandoque pareatur medicina, quam per longiores moras malum invaluit».

Nec vero talium voluminum et opusculorum pleraque, quamquam perniciosissima, speciali Supremae huius Congregationis censura plecti valent. Quare Ordinarii ex canone 1397 § 4 C. I. C. per se aut per Consilia a *vigilantia*, quae quidem Summus idem Pontifex, litteris encyclicis «*Pascendi dominici gregis*» instituit, sedulo naviterque gravissimum istud munus explere studeant; neque opportune denunciare in dioecesanis Commentariis praetermittant eosdem libros uti damnatos et quam maxime noxios.

Praeterea quis ignorat Ecclesiam generali lege iam statuuisse, ut libri pravitate infecti, qui morum integritatem data opera vel ex professo laederent, vetiti haberentur omnes, perinde ac si in *Indicem* librorum prohibitorum relati essent? Consequitur inde ut peccatum letale ab iis admittatur qui sine permissione debita librum non dubie salacem legant, etiamsi ab auctoritate ecclesiastica non sit nominatim damnatus. Et quia de hac re, maximi quidem momenti, falsae et exitiosae opiniones obtinent inter christifideles, ideo locorum Ordinarii pastoralibus admonitionibus curent, ut imprimis parochi eorumque adiutores animum in id intendant, et fideles opportune edoceant.

Insuper omnibus declarare qui libri nominatim, pro singularum dioecesium necessitatibus, ipso iure prohibiti sint Ordinarii ne omitant. Quod si fideles a volumine quopiam arcere efficacius celeriusque se posse existiment si peculiari decreto illud improbent, hoc suo iure omnino utantur oportet sicut, gravioribus causis postulantes, id ipsum consuevit S. Sedes, ad praescriptum canonis 1395 § 1 C.I.C.: «*Ius et officium libros ex iusta causa prohibendi competit non solum supremae auctoritati ecclesiasticae pro universa Ecclesia, sed pro suis subditis Conciliis quoque particularibus et locorum Ordinariis*».

Denique haec Suprema Sacra Congregatio omnes Archiepiscopos, Episcopos et reliquos locorum Ordinarios iubet, occasione relationis dioecesanae, quidquid contra libros lascivos statuerint et exsecuti sint, Sancto Officio manifestare.

Ex aedibus Sancti Officii, die 3 Maii 1927.

L. ✠ S.

R. CARD. MERRY DEL VAL, a Secretis

SACRA CONGREGATIO RITUUM

Instructio circa Missas

in Oratione XL horarum celebrandas

Ut ea, quae in Clementina Instructione atque in Decretis huius Sacrae Rituum Congregationis iam praescripta fuerant circa Missas

tempore Orationis XL Horarum celebrandas, novis Missalis Romani Rubricis omnino respondeant, eadem Sacra Rituum Congregatio, audito specialis Commissionis suffragio, haec declaranda censuit, nimirum.

I. Missa votiva sollemnis de Ss.mo Sacramento vel pro Pace permittitur iisdem diebus, quibus Missa votiva sollemnis pro re gravi et publica simul causa celebrari potest, iuxta novas Missalis Romani Rubricas, tit. II, n. 3. Diebus autem quibus huiusmodi Missa impediatur, in Missa sollemni diei currentis sub unica conclusione cum prima Oratione addatur Commemoratio de Missa votiva impedita; sed Oratio de Ss.mo Sacramento, ob identitatem Mysterii, omittatur in Festis Passionis, Crucis, Ss.mi Redemptoris, Sacratissimi Cordis Iesu et Pretiosissimi Sanguinis, iuxta Decretum n. 3924 ad IV, diei 3 Iulii 1896.

II. In eadem Missa votiva sollemni de Ss.mo Sacramento vel pro Pace, necnon in Missa sollemni quae illius Missae votivae impeditae locum tenet, fiant tantummodo Commemorationes quae praescribuntur in Missa votiva sollemni pro re gravi et publica simul causa, iuxta novas Missalis Romani Rubricas, tit. II, n. 3, et tit. V, nn. 3 et 4.

III. In Missa votiva sollemni pro Pace et in Missis privatis quae triduo expositionis celebrantur, addatur Collecta de Ss.mo Sacramento, etiam occurrentibus Festis sollemnioribus universalis Ecclesiae, numquam autem sub unica conclusione cum oratione Missae, sed post Orationes a Rubricis praescriptas; haec tamen Collecta omittatur, si Missa vel Commemoratio in Missa occurrens sit de identico Domini Mysterio, et in Missis quae in Commemoratione omnium fidelium defunctorum celebrentur.

IV. In Missa votiva sollemni pro Pace, etiamsi extra Dominicam celebretur, Symbolum addatur, iuxta novas Missalis Romani Rubricas, tit. VII, n. 3 et Decretum n. 3924 tit. II, § 1, diei 30 Iunii 1896.

Facta autem Sanctissimo Domino nostro Pio Papa XI, per infrascriptum Cardinalem Sacrae Rituum Congregationi Praefectum, relatione, Sanctitas Sua praedictam Instructionem circa Missas in Oratione XL Horarum celebrandas approbavit, eamque adhibendam decrevit, contrariis non obstantibus quibuscumque. Die 27 Aprilis 1927.

✠ A. CARD. VICO, Ep. Portus et S. Rufinae,
S. R. C. Praefectus

L. ✠ S.

Angelus Mariani, Secretarius

De Missa coram SS.mo Sacramento non celebranda

Sacrae Rituum Congregationi propositum fuit sequens dubium:

« An liceat Missam cum cantu vel lectam celebrare coram Ss.mo Sacramento velato vel in pyxide exposito, intra vel extra tabernaculum? » Et quatenus Negative:

« Utrum huiusmodi usus saltem tolerari possit? »

Et Sacra eadem Congregatio, audito specialis Commissionis suffragio, respondendum censuit: « Negative ad utrumque ».

Hac nacta occasione ipsa Sacra Rituum Congregatio decreta N. 3448, *Societatis Iesu*, 11 Maii 1878, et N. 4353, *Marianopolitana*, 17 Aprilis 1919, circa Missam et sacram Communionem in Altari expositionis Ss.mi Sacramenti, adhuc in suo robore manere declarat; eorumque observantia a Rev.mis locorum Ordinariis peculiari studio curanda est.

Atque ita rescripsit ac declaravit, die 27 Iulii 1927.

✦ A. CARD. VICO, Ep. Portuen. et S. Rufinae,
S. R. C. Praefectus

L. ✦ S.

Angelus Mariani, *Secretarius*

AKTE TË DIEÇEZEVE

Porosina te posaqme Zotni Famullitarve të Shqypnis

Fort të shndritshmit Barijt e Dieqezeve të Shqypnis të mledhun në kuvënd ditën 13 korrikut 1927 nend kryesin e të Shkelxyeshmit Emzot Delegatit Apostolik e kan pá të nevojshtme me ja njoftue meshtarís së vet pikat qi vazhdojnë:

1. Mbas urdhnave e porosinave të shpeshta të Kuvëndit Shëjt të Propagandes lypet qi, kû s' është bâ endë, sá mâ parë të bâhet pershkrimi i pasunis të Kishnave, e

qi ti sigurohet se të cilles degë kishtare zotnimi i gjâs qi i perket. Porositen prandej zotnit famullitarë qi pá fi-je voneset ta kryen ket sherbim, tuj pershkrue pasunin e tundshme e të pá tundshme të gjitha kishnave e qelave në *dý shkresa*, prej të cillave njëna të mbahet n' arkiví të famullís, tjetra ti dergohet Ordinariatit.

2. Porositen persrí e sá mâ xetsisht zotni famullitarë me pasë një kujdes të posaqem per arkivin e famullís, tuj u mundue me e mbajtë të rënduem, e në vënd të sigurtë e pá lagshtinë.

3. Ashtu me mnyren mâ të fortë po grishen meshtarët e gjith famullijave me perdorue zellin mâ të flakët per mirërritjen e fmive si kah feja ashtû kah shekulli, tuj çilë atà vetë shkolla kû mos të jenë. T' a mbushin mēnden se pá shkolla nuk kena me mujtë kurr me e mkambë popullin t' onë n' at shkallë gjytetnimit, si e lypë koha e soqme.

4. Se i cilli famullitarë të mundohet me shpirtë më ja çilë sýet prindve katolik permbí rreziqe e damë qi rrjedhin prej shkollave të perzíme, nder të cillat mija e tyne nuk ká me mujtë kurr me pasë atò msime e parime të shëndoshta, qi lypen per të miren e shpirtit e per të mbaren e shekullit.

5. Tuj ju dashtë Ipeshkvive per gjith vjetë në fille-sen e kallndorit me dergue në Romë pershkrimin e gjēndjes të Misjonit të vet, porositen zotni famullitarët, qi të kujdesohen sá mâ fort me ja derzue Ordinartë të vet deri të mbramen ditë të motmotit njoftinës qi ju lypen; e mos të bâjnë qi mungesa e të pakve ta damtojnë kujdesin e shumve.

6. Si per të miren e qetsin e shpirtit të meshtarve, ashtû edhë per me prité të huputit e pasunis të kishës, sikursë ká ndallë ndaj herë ne pasen e dekes të ndonji famulliarit, porositen xetsisht të gjith meshtarët me e bâ

me kohë testamëndin e vet, e në të me dishmue çiltas „se shka nuk është e permldhun në testamënd, i perket pasunís të Kishës.“

7. Æsht nevojë e madhe qí gjith e cilla kishë ta kët një raft me disá sýza, kù të mbahen e të ruhen petkat e meshës e sendet qí i perkasin lterit. Se i cilli Ordinarë ká m' u márrë vesht me Klerin e vet se sí e se kù do të xiren të hollat per me pertrí ket vegel fort të nevojshme.

8. Per me ja gatue meshtarve një vënd të ndershem se kù me u mledhë kohen e pleqnís, ashtu edhe per me pasë se kù me perbùjtë e me ngranë atà meshtarë qí ndoj herë janë të shternguem me kalue ndoj ditë në gjytet, është nevoja qí Kleri të bashkohet e të temelojnë një kashë per ket qellim. Tuj shpresue se pasanikët kan me dhane shum mà teper, po e dajmë qí se i cilli meshtarë të paguejn per gjith vjetë pesdhet korona, e Ipeskhvit ka një qind.

9. Æsht nevoja me i pakue shpenzimet e vshtirsínat qí ndollin kuer ju bje meshtarve me ndrrue vënd. E kjo e mirë mundet m' u perfítue tuj bà qí se e cila qelë të ketë nemose njatò rraqe, qí mà vshtirë báren. Prandej janë fort të lutun zotní famullitarët me e marrë në kujdes ket gashtje, e me hqyrë sá mà fort të munden per me e gjetë mnyren si me e vù në veprim pá teper vshtirsí ket dishirë. Fort janë per tu levdue atà meshtarë, të cillt tuj ndjekë gjurmët e disá të hujve, ja lânë takamin e vet asaj Qelë, në të cillen kan sherbye mà së mbramit e janë dá kso jetet.

10. Në rasen qí ndrrohen famullitarët është detyra e se të cillit me ja dorzue rregullisht shoqit qí të hín në kambë të tí rraquet e Qelës, e gjithshka i perket kishës e famullís. Kush të kët prishë ndoj sënd, është i detyruem me e vù në vënd me të holla të veta.

Mbi Qindvjetorin e Sh' Françeskut prej Assisit

MESHTARVE TË NDERUESHEM E POPULLIT TË DASHTUN

T' ARKIDIEÇEZIT TË SHKODRES

SHËNDET E BEKIM PREJ ZOTIT

Nuk mbahet mënd se á lkundë kurr nierzimi per me nderue ndoj Shëjt a ndoj fatos të shekullit sikurse ká lshue nder kto dy vjet kshtënimi marë per me kremtue të shtattin qindvjetuer të Shëjtit Sh' Françesk prej Assisit.

Jo veg nuk ká mbetë kombë pá e tfaqë lumnisht nderimin e vet ndej ket Shëjt të madhnueshem, por edhë vëndet mà të voglat, katundet mà të tretunat kan gjakue me e dishmue sá mà shkelxyeshem divocjonin e shpresen e vet ndej Shëjtin Sh' Françesk. Aq sá pá frigë gabimit mundet me u thanë se në kurrnji Shëjt s' u vertetue ne mà plotsisht fjalët e Jezu Krishtit „qui se humiliat exaltabitur“, kush pervûhet ká me kënë naltue, se në Shëjtin Sh' Françesk, qí kje kaq fort rritë prej të naltit Zot, e kaq me lumní ndehet prej nierzve.

Vjeftjen e Shëjtenve e meritimet e tyne veg Zoti i peshon; nieri nuk do të kapet aq nalt. Por edhë shifet se ka 'i herë Zotyn i lumi ká dashtë qí disá nder Shëjten të shkelxejshin më fort se tjerët në virtyte e vepra të pershpirtshme, e të nershtia shembuj mà të thekshem per kah të pergiamit e të lumit J. Krisht. Kshtu ká ndollë në Shëjtin Sh' Françesk prej Assisit; qí edhe i lumi Zot e pat zgjedhë per me kënë shtylla e fortë e Kishës katolike e drita e shkelxyeshme e popullit të kshtënë; e pat cë per me njallë në popull të vet fën e topitun, e me pertrí në shekull të gënimet e vertyteve qí na ká lânë i amlí Shelbuës.

E pernjimënd: kush mund të dëtojnë se sá fort ju avit J. Krishtit ky Shëjt i bardhë kah ushtrimi i virtyteve. Pervujtëin e Sh' Françeskut, vobeksín e tí, dashtun e hakët në të naltin Zot kush mund t'a peshojnë? E kush mund të flasin si duhet permbí pëndesë të randa e të pá dâme në të cillat e shrydhi trupin e vet; permbí zellë të palodhshem qí i peryloj zemren per nderimin e Zotit e per shëlbimin e nierzve? Mjefton me pershëue ndoj liber qí kalxon jeten e tí per me pá sá plotsisht i Sh' Françesku e perfityroj në vetëdi të dashtuní Shelbuës.

Nuk është prá per t' u binde kah shofim të shprehunit e popullit të kshtënë per me nderue ket Shëjt të mrekullueshem, është te-

per i dëjë per nderime e lavde; e të lumët atë që mbërrijën me i hi në hater e me fitue pajen e t'ij para fronit të Tenzot.

Per ket arrsyë, Na me gjith zëmer po u grishim, o Vllazen të ndershem e Bij të dashtun, me u bashkue me kombe tjera, e me u mundue me s'at fuq' që të keni me i dhanë lavd e nderë k'f Shëjt'it të bardhë.

Aq m'at fort që na Shqypetarët jena dis' m'at në detyrë me ja dijtë Sh'Frangeskut të mirat që na k'at b'at.

Sepsë, si difton gojdhana, Shëjti Sh'Frangesk pat kalue neper atdhën t'onë, e g'per s'gjallit të vet i pat qitë temelet do kuvëndeve, të cillt tuj u rritë e shumë kjene drita e fës shëjte në Shqypni, e prisat e perparimit e të gjytetnimit të vertetë. Ashtu dashtn'is s'at k'f shëjt'it per Shqypni do të ja dijm nderen e të miren që kena me u gjetë nder në të bijt e tij; të cillt me zellë të palodhshem e me kujdes të p'at shoq janë perpjekë nder kohna të vshtira me mbajtë fën shëjte nder vënde t'ona të travajueme, e nuk pushojnë as sot me e derdhë m'undin e vet per lulzim të shëjtes fé, e per permirsim të atdheut të dashtun.

Shkodra, sikursë i perket me p'at në se të cillen punë të marë e të mirë, k'at ngrehë një komitet me ju b'at gadi k'f kremtimit të jashtzakonshem; e jena të sigurët se zelli i ktyne zotnive e zëmra e bardhë e Shkodranve nuk k'at me l'at gj'at mangut që kto festa të dalin fort të lumnueshme per Shëjtin e dashtun.

Por edhe kat'undet e malcinat do të bashkohen me gjytet per me e nderue Shëjtin Sh'Frangesk; pse të gjith kena pasë pjesë nder të mira të tija, e të gjith jena nevoja e t'ij. Se i cilli k'at detyrë me e dishmue n'at fuqin e vet dashtn'is e divocjonin ndej ket Shëjt të mrekullueshem.

Prandej po i porosisim Zotn' famullitarët që do dit perpara k'f kremtimit të gzueshem të ja predikojnë popullit vyrtitet e msimet e Shëjt'it Sh'Frangesk, e të mundohen me i ndezë zëmrat e të kshtënve në dishirë që me i m'at mbrapa tregimet e shëjtn'is që na k'at l'at.

Por sidomos në ket rasë mos të l'at p'at ja njoftue popullit at Veper të Shëjtnueshme që është i treti Urdhen; të ja spjegojnë s'at m'at hollë të mirat që i rrjedhin prej si, e të mundohet se i cilli me e mkambë në famull' të vet ket krue bekimit, që k'at kënë edhe është mjet fort i fuqishem per shëlbimin e nierzve.

Në ket mndyrë kto kremtime kan me dalë jo veç të lumnueshme per Shëjtin e bardhë, por edhe fort të frytshme per popullin e kshtënë.

Me shpresë të plotë se të gjith ju, o Vllazen të nderueshem e Bij të dashtun, keni me i shti në punë porosinat që ju b'at, me zëmer po ju lypim prej Zotit hiret m'at të nevojshmet e bekimin m'at të plotë.

✠ LAZRI Argjipeshkvi

Moji i Tetorit e Ruzarja e Zojës së Bekueme

Asht një s'end e njoftun prej shumices të kshtënve se moji i tetorit k'at kënë kushtue prej Kishës katolike Ruzares të lumes Zojës së Bekueme, e se në ket muej nderohet e lumja Zojë nend ëmen të shëjtes Ruzare. — Dishiri që kena me e p'at të madhnueshmen Virgjin të nderueme me ket uratë që k'at fort per zëmer, e të mirat e mdhaja që prej k'f divocjonit i rrjedhin popullit të kshtënë, po Na shtyejn me i folë d'at fjalë perm'at ket l'at, e me ja porositë s'at m'at fort si meshtarve ashtu të gjith popullit perdorimin e ksajë vegël të pershpirtshme e fort të pushtueshme. — Nuk është nevoja me u hapë në shum fjalë per me diftue g'mimin e ksajë lutje; mjafton me thanë se vetë e lumja Zojë ja msoj Shëjt'it Sh' Dedë ket mnyrë uratet, e e porositi me e perdorue pors'at veglen m'at të fortë per me shtr'ue anmiqt e shpirtit e të shëjtes fé. E mrekullit e mdhaja që neper të ndollne, e ndernat e p'at njehuna që per shperblim të sajë e dau e lumja Zojë divocmeve të vet, b'at që ky soj nderimit të shite rr'atë të forta nder zëmra të kshtënve, e të perhapej në k'at anët e ru-zollimit. Njaqë, që sikurse nuk është kënë kurr ndej Shëjt'it që mos t'ishte i divocmi i Zojës së Bekueme, ashtu që e sh'at ky divocjon e deri në dit t'ona nuk është gjetë kurrnj'at i divocem i Zojës, që mos ta perdorote me të kuaqun të zëmres e me l'at të madh të shpirtit ket mnyrë uratet, e mos të mudohej me i xë edhe tjerët në per-dorimin e sajë. — Sidomos Shëjtn' Eten Papë nuk l'at gj'at mangut per me i dhanë m'at të fortin të verhapun k'f divocjonit e s'at herë e p'at Kishen shëjte të ngrehtueme prej kuris të anmave, e popu-llin e kshtënë rrethuem prej rrezeve, me shpresë të gjallë ju kapne k'f mjetit të fuqishem e grishne kshtëimin m'at me ju lutë të lumes Zojë me shëjten Ruzare, tuj p'at me të sigurët ndimen e sajë, e pshtimin prej travajve.

Uder tjerët u d'at në shëj per të hapnit e ksajë uratë i p'at har-rueshmi Shëjtn' Eten Papë Luani i M.H. i cilli per me ja sigurue Kishës shëjte të projektimit e posaçem të lumes Zojë nder mjerime që e kishin ndalue, urdh'at që mejn e tetorit nder të gjitha famullijat

të grishej populli për ditë të kisha për me nderue Nanen e Tenzot me shëjten Ruzare, e dau ndjesa të pá njehuna për me xé kshtënimin me e marrë mbrapa ket divocjon gjith mojin e tetorit. Fjalën e Bariut të Pergjithshëm e nigioj Kisha mbarë; aq sá mundet me u thanë se sot nuk ásh t famullí në boten katolike, kú mojin e tetorit mos të nderohet me ket lutje e lumja Zojë.

E dijm se edhe në Arkidiegezin t'onë janë shumë famullija që e kryejn ket sherbim të pershpirtshëm; por janë edhe disá tjera kú nuk perdoret ky divocjon. Ásh t e vertetë se të tana famullijat nuk janë një sojit; ndryshime të forta e dallojnë njën prej tjetres. E sidomos nder male ásh t punë fort e vshtirë me e mledhë popullin për ditë të kisha. Por Na thotë mëndja se zelli i pálodhshëm i famullitarëve të mirë mundet dishka me xjerrë. Njmënd lypet kohë për me e pá frytin e mündit, por me të sigurtë durimi e qindresa kan me e pasë shperblimin e vet. Si ti shvillohet shpesh e shpesh popullit vjeftesija e ktí divocjonit; si ti diftohen të mirat e shpirtit e të korpit, që neper ket nderim ja falë e lumja Zojë atyne që i pshteten; si ti kalxohen ndjesat e mdhaja që ká dá Kisha shëjte për ket qellim, ásh t uzdajë e madhe se ká pak ká pak ká me i hi në zëmer popullit ky divocjon, e s' ká me pritue me hjekë pak keq për me fitue të gjith ato të mira. Prandëj sá má fort po i porosisim zotní famullitarët që mos të pushojnë tuj ftue popullin m' u mledhë për ditë të Kisha mojin e tetorit për me nderue të madhnueshmen Nanen e Tenzot e Nanen t'onë me ket uratë të mrekullueshme. E si ti vinë má lét popullit t' a dajnë kohen për me thanë Ruzaren, o nadje në meshë shëjte, o mbramje me Shëjtin Sakramënd.

E të pefitojnë prej ksajë rasë me ja shti në zëmer famullijes së vet zellin e levdueshëm që me e nderue të lumen Zojë me ket uratë nder të gjitha ditët e motmotit, tuj thanë bashkarisht me rob Ruzaren shëjte, sidomos kohen e dimnit, që ásh t aq e giatë nata.

Nuk ásh t e mundun që e lumja Zojë, Nanë e dhimshme e e pushtushme, të rrinë pá shperblye shprijave e famullijave nderimin që ja bajnë me ket uratë; por má fort jena të sigurët se me plotní ká me reshë bekimet e veta permby to, e ka me mârre nend të projtunit e vet të posaçem famullí e famullitarë. ✠ LAZRI Argjipeshkvi

Libri i ndollinave të famullis

Nuk dijmë a thue gjindet permby faqe të tokës një kombë aq i vjeter e aq në terr të historís së vet sikursë kombi i jonë. Posë ksajë edhe at pakicë të njoftun që munden me pasë permby gjëndjen

e moçme të popullit t'onë do të ja dijmë për nderë shkrimtarve të huej, pse deri para pak vjetve nuk dijmë a kena pasë ndoj nieri të gjakut t'onë, posë Marin Barleci, që të jét mundue me ja lânë të shkruem nipave njoftimin e sá të ndollunave plot me randsí. Për mos me e poshtnue teper vehten, dubet me thánë se kjo punë do të kët rrjedhë për shkajk të shumë rrezigëve që kan randue mbí vëndin t'onë; prej luftnave të shpeshta që kan shkaktue rrënimin e sá kuvëndëve, e të hupunit e sá shkrimeve, që sot kishin m' u kqyrë porsí një vizarë i çmueshëm.

Por cilla do të jét kënë arsyeja e ktí dâmit që na ká gjetë, ásh t pá dyshim një sënd që fort kishte me e nderue klerin katolik, me kënë se ky mundohet me hetime të censhme me derptue terrin e kohes së kalueme, e me bá që ktí e mbrapa mos të kët kush pse me ankue për mungesë burimesh për lândën e historís komtare. E ket sherbim mundet fort lét me e krye kleri katolik, me kënë që zotní Famullitarët nuk pritojnë me e mbajtë librin e ndollinave të famullijave të veta; punë kjo që qyshë motit e kan bá, e janë tuj e bá edhe sot shokët t'onë nder kome tjera. Gjithkush që ásh t i rrahun në lâmen e istorís e di mirë fort se sá ndimen e kan pasë prej shkrimeve të kso dore të kohës së mjesme atá që má vonë u vûne me diftue të ndollunat e asajë kohes së vshtirë. Njashtá edhe kalximet që na kena me lânë të shkrueme kan me e pa e vjeftjen e vet. Sá kerë një e ndollun që dikuer gitej e pá rrahí ká mujtë me vjeftë për me bá me njoftë gjëndjen e sigurtë të një kohës, të një vëndit o të një nierit.

Mos të pritojnë prá se i cilli famullitarë na ja hi ksajë punës fort të vjeftshme; e mos ta shtyejnë dit në ditë, por me të shpejtë të vëhet me krye ket veper, e cilla, siç thame, pá dyshim ká me kënë faqja e bardhë e klerit t'onë, knaqa e atyne që kan me ardhë mbas nesh.

Për me ja bá má të lét punën zotní famullitarëve po i reshtojmë ktu disá pika që kan me vjeftë për lândë shkrimit.

1. Tuj kënë që tesh shpallt do t' neper fillin atyne soj shkrimeve, kishte me kënë punë e vjeftshme që se i cilli famullitarë të mudohej me permblidhë disá njoftime permby famullín e vet si me thánë: a) Me caktue kohen kuer á temelue famullija; b) që farë ndrrimesh ká mujtë me pasë qela e kisha; c) sa kapela e vorresa gjinden në rrethin e famullis; d) që farë meshtarësh e kan pasë rënd mbas rëndit sundimin e sajë; e) që farë veprash të posaçme kan mujtë me krye për përmirsimin e popullit të vet si kah

feja si kah shekulli; f) shka difton gojdhana e vëndit permblirje-dhjen e popullit t'asajë famullit; e kso tjera njoftimesh qi munden me kënd të vjefshme o të këndshme per atë qi interesohen per kalxime të moçme.

2. Perpara tjerave të shkruhen në ket vrojtuer të ndodhunat qi i perkasin fës; bje fjala: të pамет kanonike t'Ipeshkvive; festat e funkejonet të jashtazakonshme; misjonet, shtegtimet, e që do tjetër veper qi të kryhet per të miren e shpirtnave.

3. Mbasandej të permenden edhë atë të ndolluna qi më një mnyrë o më një tjetër munden me i vjefhtë jetesës gjyettnore o ekonomike të famullit; si me thënë: diftime permblirgata qi kan pershkue vëndin; permblir stintë e motit si kan kalue, e si është dë populli me prodhime të tokës; ashtu që farë do ndolljet të jashtazakonshme të natyrës: si termeqe, shëna e thatina të giata, e tjera.

4. Mos të lëhen pa u qëkë edhë të ndollunat fetare o gjyettnore të sheftarve, qi më ndoj mnyrë kan pasë të perpjekun me popullin e famullit. Ashtu më me arsye do të shkruhen ndollinat qi i perkasin Diegezet mbarë.

5. Mirë ka me kënd me shkruet edhë disa të ndolluna të per gjithta të Kishës katolike e të kombit shqypetarë, sidomos tuj diftue pershtypjen qi kan mujtë me bënë në popull të famullit e frytet qi prej tyne kan mujtë me rrjedhë.

6. Ne e mbram, qi të dalin kjo punë pernjimënd e randsishme, edhë e frytshme pors burim i sigurtë diftimesh per istorin komtare, po porosisim sã më fort zotni famullitarët, qi kalximet e tyne të jenë: a) të sigurt; do me thënë, mos të shkruhet me një herë gjithshka ndihet, por të shoshitet puna mirë; b) të shkurt; c) të caktue me, do me thënë, qi të pershkruen rrethanat e kohës, të vendit e të nierzve qi permenden; d) të kjarta, në mnyrë qi kush ti këndojnë më vonë të munden udobisht me i kuptue; e) të drejta, ose objektive, sa të jët e mundun; mos të shkruhen mbas këndjet të vehtes; as mos të percillen me gjikime vehtjake e të pë temel, sikursë shpesh ndollë nder të rrahuna të disa çashtjeve qi i kena më fort per zëmer.

Kena shpresë të ngulun se meshtarija e jonë ka me e kuptue fort lëtas vjefhtjen e ksajë veper, e ka me u vënë me cenë të posaçme per me e fillue sã më parë, e me e vijue per mot të giatë.

Na jo veç po i porosisim sã më fort zotni famullitarët, por edhë po ju diftojmë se nderim të posaçem kena me pasë per atë meshtarë, qi kan me Na gzue tuj e shti në punë kshillin t'Onë.

✠ LAZRI Argjipeshkvi

Libër Status Animarum

Nuk është nevoja me rreshtue fjalë shum per me diftue vjefhtjen e kti soj librit, mbasi gjith i cilli mundet prej vedit me e pë gillas sã punë e mirë është per famullitarin me pasë dijen e kjartë të gjëndjes shpirtnore të famullijes së vet. Ashtu per me kuptue detyren qi kan zotni famullitarët per me i permledhë kto nioftime, është mjeft me i pershkruet fjalët e Kodit të ri kishtarë, i cilli thotë: „Parochus librum de statu animarum accurate conficere pro viribus curet.“ E nder Diegeze, kë punët shkojnë mbarë, i nepet randsi e madhe kti urdhnit, e gjakohet me e vënë në sbatim.

Shum herë Na kã rã rasa me folë me ZZ. famullitarët permblir ket çashtje, e sidomos nder ditët e të pames kanonike; e gjith herë i kena kshillue, edhë urdhnuet me e krye ket sherbim, prej të cillit shum të mira rrjedhin per të mbaren e famullijave. Gadi të gjith Na kan ndigjue; por disa me shka kan bënë, nuk e kan plotsue qellimin e Shëjtes Kishë. — Per me pasë një liber status animarum, nuk është mjeft me shkruet numrin e shpijave e robve qi ju perkasin; por lypet qi të dihen e të shkruhen të gjitha atë nioftime qi bájne me e kuptue gjëndjen shpirtnore të popullit të kshtënë. — Prandej posë qi do të shkruhen shpijat rënd mbas rëndit, e lagje mbas lagjes, me ëmua të gjith robve e me moshen qi kan do të diftohet edhë a kan marrë Sakramëndin e krezmimit, a kan bënë Kungimin e parë, a kan vënë kunorë mbas ligjes të Kishës shëjte; e tjera shenjime qi munden me kënd të vjefshme per drejtimin e shpirtnave.

Edhë nuk është mjeft me e shkruet një herë, e mandej me e qitë m'ënë; jo: duhet me e marrë në dorë thjue per ditë, pse per ditë munden me ndrrue gjëndja e nierzve. Dikush lën e dikush des; dikush mërr njenin sakramend, e dikush bjetrin; të gjitha ndrrimet do të shënjohen n'at shkresë.

E dijm se per me e krye ket veper si duhet, lypet kohë e lypet mundë. Por si me ja bënë është një punë e detyrsime; e detyrat duhen krye sã do qi të na tëkojnë me hjekun ket.

✠ LAZRI Argjipeshkvi

Një detyrë e harryeme

Kodi i ri kishtarë, sikursë mundet me u pë, urdhnon ZZ. famullitarve qi në mbarim të se të cillat vjetë të ja dergojnë Zyres Ipeshkvit pershkrimin e librave famullitarë, do me thënë, pershkri-

min e pagzimeve, të krezmimeve, të fejesave, të kunorave të vûme, e të dekunve.

Qe fjalët e kanunit: „In fine cuiuslibet anni parochus authenticum exemplar librorum paroecialium ad Curiam episcopalem transmittat, excepto libro de statu animarum.“ (Can. 470 n. 3.)

Deri tesh ky urdhen nuk âsht kënë vû në zbatim nder në; por tesh tuj dishrue Na me e permirsue per ditë e mâ gjëndjen fetare t' Arkidiegezit t' Onë, po ja kujtojmë ZZ. famullitarve ket detyrë qi ju vên Kisha, e po i grishim qi pà pritesë e shkajqe kote, të vên me e çue në vënd ket urdhen të shëjtes Kishë.

Kah mbarimi i vjetes kena me pritë prej se të cillit të kryemit e ksajë detyrë. ✚ LAZRI Argjipeshkvi

✚ Emzot PREND BJANKI

Me 18 Gusht të ksajë vjetë erdh lajmi prej Romet i dekës të Perndritshmit Emzot Prënd Bjankit ish-Argjipeshkvi i Durcit.

Pat lé në Delbinisht, t' Arkidiegezit të Durcit me 26 të Majit 1852. Hini në Kolegjë Papnore të Shkoders me 1 Mâj 1864 e muer Meshen me 19 Shtatuer 1874.

Zgiedhë si Argjipeshkvi i Durcit prej Papës Leonit XIII, me 17 Korrik 1893, kje shugurne në Kishë Katedrale të Shkoders prej Emzot Pashko Guerinit me 20 Gusht 1893.

Kje gjithmonë i butë e i pervûjtë e sidomos i shtruem e i ndigueshem të parit të vet. I Perndr. Emzot D' Ambrosio, Argjipeshkvi i Durcit e çmoj e e desht fort.

D. Prënd Bjanki pat ndejë shum vjet si Famullitâr në Selitë të Madhe, qi âsht mâ e vishtira Famullî e Arkidiegezit të Durcit. I sherbej kësajë Famullî me zellë e me kujdes të madh, e prej ksajë Famullî kje zgiedhë per Argjipeshkev, masi Em. D' Ambrosio pat dhanë dorhjekjen per pleqnî e shkoj në një kuvënd Françiskajsh në Venedik, ku diq shëjtnisht.

Mbasi Emzot Bianki sherbej si Argjipeshkev per shum kohë në ket Arkidiegez, prej pleqnijet dha dorhjekjen qi i kje pranue prej Shëjtit Atë Papë Benediktit XV, e vojt në Romë nen Titull si Argjipeshkvi i Kassiopes e ktu diq.

Ta lusim të Madhin Zot qi ktî shpirt të bekuem t' i napin pagjë e pushim n' at jetë lumnijet.

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

**BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)**